

การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ จิตสาธารณะของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

The Development of 5-Step Learning Activity Management Model for Enhancing Public Mind Attribute of Students in the Bachelor of Education Program, Phra Nakhon Rajabhat University

ศุภวรรณ เล็กวิไล¹ ดวงเดือน เทศวานิช² และอารีย์ รังสิโยภาส³

Supawan Lekvilai¹ Duangduan Teswanich² and Aree Rangsiyopas³

¹รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำวิทยาลัยฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²รองศาสตราจารย์ ประจำวิทยาลัยฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

¹Corresponding author. E-mail: oaa_2523@gmail.com

Received: August 13, 2019

Revised: November 12, 2019

Accepted: November 18, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน สำหรับนักศึกษา 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะจิตสาธารณะก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน และ 3) ศึกษาความคงทนด้านคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน 2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) แบบประเมินคุณลักษณะจิตสาธารณะ มีค่าความเชื่อมั่น .83 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่ (1) หลักการของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (3) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นสัมผัสความรู้ลึก ขั้นขยายการรับรู้ด้วยสื่อต่าง ๆ ขั้นแบ่งปันประสบการณ์ ขั้นทบทวนตรวจสอบตน และขั้นประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และ (4) การประเมินผล 2) คุณลักษณะจิตสาธารณะของนักศึกษา หลังการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักศึกษาไม่มีความคงทนหลังการใช้รูปแบบ

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คุณลักษณะจิตสาธารณะ

Abstract

The purposes of this research were (1) to develop a 5-step learning activity management model for teacher students; (2) to compare the levels of public mind attribute of teacher students before and after using the 5-step learning activity management model; and (3) to study the public mind attribute durability of teacher students. The research sample consisted of 30 teacher students, obtained by cluster sampling method. The research instruments were a 5-step learning activity management model, learning activity management plans, and a scale to assess student's public mind attribute, with .83 reliability coefficient. The data were analyzed using the mean, standard deviation, dependent t-test, and content analysis. The research findings indicated that 1) the developed 5-step learning activity management model was composed of 4 following components: (1) the principles of the 5-step learning activity management model; (2) the objectives of the 5-step learning activity management model; (3) the learning activity management process of the 5-step learning activity management model which consisted of experiencing the feelings, expansion of feelings through various media, sharing of experiences, self-evaluation and review, and application in daily life; and (4) the evaluation; 2) the public mind attribute level of the teacher students after using the 5-step learning activity management model was significantly higher than their counterpart level before using the model at the .05 level of statistical significance; and 3) the student teachers did not have the public mind attribute durability after implementation of the model.

Keywords: Developments of model, 5-step learning activity management, public mind attribute

บทนำ

สังคมยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงในสังคมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวิทยาการต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการแข่งขันสูงขึ้น เป็นยุคทุนนิยมซึ่งต่างแย่งชิงอำนาจทรัพยากรธรรมชาติ โดยการบุกรุกทำลายสิ่งแวดล้อม สอนองความโลภของตนเอง จนก่อให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ฝนแล้ง น้ำท่วม สภาวะโลกร้อน ซึ่งล้วนเป็นภัยที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ทั้งสิ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากมนุษย์ต่างขาดความตระหนักรู้ ขาดความใส่ใจ ดูแลธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

การเร่งพัฒนาประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ๆ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม ทำให้มีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น มุ่งประโยชน์เพื่อส่วนตนมากกว่าส่วนรวม คนในสังคมมีสำนึกต่อส่วนรมน้อยลงจนก่อให้เกิดวิกฤตด้านจิตสำนึกของคนในสังคม เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นมากมาย เช่น ปัญหาการทิ้งขยะไม่เป็นที่ ขาดการแยกขยะให้ถูกวิธี ปัญหาโรงงานปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำลำคลอง โดยไม่ผ่านกระบวนการบำบัดน้ำเสีย ปัญหามลพิษที่เกิดจากการเผาป่า การจอร์ดยนต์โดยไม่ดับเครื่องยนต์ ทำให้เกิดควันพิษ โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ปัญหาฝุ่นละอองที่เป็นมลพิษ PM 2.5 ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเมื่อต้นปีพุทธศักราช

2562 เป็นต้น ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นล้วนเกิดจากคนในสังคมขาดจิตสำนึกส่วนรวมหรือจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัญจร (2543, น. 22-29) ที่กล่าวว่า ถ้าบุคคลในสังคมขาดจิตสำนึกสาธารณะ นอกจากจะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว และองค์กรแล้ว การขาดจิตสำนึกสาธารณะยังส่งผลกระทบต่อระดับชุมชน ประเทศชาติ และระดับโลกอีกด้วย

จากการขาดจิตสำนึกสาธารณะ หรือขาดจริยธรรมในการอยู่ร่วมกันเพื่อความสันติสุข ทำให้มนุษย์ประสบความทุกข์กันทั่วโลก เราจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงความคิดตามที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2558) ได้กล่าวว่า ในปัจจุบันคนต้องเปลี่ยนแนวคิดของตนใหม่ในการตื่นตัวมาช่วยกันดูแลโลก สอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ที่เน้นว่าถ้าเราไม่ปลูกฝังแนวคิดใหม่ คือ การมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมของคนรุ่นใหม่ ย่อมจำเป็นห้วงสังคมไทยในอนาคตมาก ซึ่งการปลูกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมเป็นเรื่องสำคัญในการสร้างคุณธรรม จริยธรรม อันเกิดขึ้นภายในหรือที่เรียกว่า “จิตสาธารณะ” ซึ่งพ่อแม่สามารถสร้างจิตสาธารณะในใจลูกได้ โดยเริ่มจากการเป็น “ผู้ให้” หรือ “ผู้เสียสละ” อาสาช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคมโดยไม่หวังประโยชน์ตอบแทน (Kriengsak, 2018)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ริเริ่มโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” โดยทรงเริ่มจากการให้หน่วยทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ และข้าราชการบริพารกับส่วนราชการ และประชาชนจิตอาสาในชุมชนร่วมกันบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ระหว่างวันที่ 21 ถึง 27 มิถุนายน 2560 ซึ่งต่อมาปรากฏว่ามีประชาชนทั่วประเทศทุกเพศทุกวัยจำนวนมาก ต่างสนใจมาลงทะเบียนเป็นจิตอาสา (วชิษฐ เดชกุญชร, 2560, น. 1) ซึ่งเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าคนไทยต่างตระหนักในความสำคัญของการมีจิตอาสาที่มุ่งทำสาธารณประโยชน์เพื่อส่วนรวมเป็นสำคัญ

ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ 8 ประการ คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่ผู้สอนในสถานศึกษาต้องเพาะบ่มให้เกิดในตัวผู้เรียน วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ซึ่งเป็นแหล่งผลิตนักศึกษาศูนย์หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต เพื่อออกไปปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมตัวนักศึกษาครูในด้านการมีจิตสาธารณะ ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของสถาบันที่ต้องส่งเสริมพัฒนาให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องจิตสาธารณะ รวมถึงการฝึกปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีจิตสาธารณะ ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมเป็นที่ตั้ง คณะผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะปรากฏ เช่น งานวิจัยของพรทิพย์ มนตรีวงศ์ (2554) พัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนด้วยการให้การปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม วัลลยา ธรรมอภิบาล (2555) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับปริญญาตรี ปิ่นพร ศรีปลั่ง (2559) พัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ และสมปอง ช่วยพรม (2559) ได้พัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม อย่างไรก็ตามการปลูกฝังให้นักศึกษาเกิดมีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนั้นสามารถใช้วิธีสอน หรือวิธีการจัดกิจกรรมได้หลากหลายวิธีการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ก็เป็นรูปแบบหนึ่งที่พัฒนาขึ้นโดยอาศัยการบูรณาการทฤษฎีแนวคิดต่าง ๆ ที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัยเพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะให้เกิดแก่ผู้เรียนได้

คณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครให้มีความสามารถในการนำไปสร้างเสริมคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะให้แก่ผู้เรียน เด็ก และเยาวชนไทยที่จะเติบโตเป็นพลเมืองดีมีจิตสาธารณะในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักศึกษาก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน
3. เพื่อศึกษาความคงทนของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักศึกษาหลังจากการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน

สมมุติฐานของการวิจัย

1. นักศึกษามีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะหลังการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน
2. นักศึกษามีความคงทนของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 16 หมู่เรียน รวม 480 คน
  - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 หมู่เรียน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม
2. ตัวแปรที่ศึกษา
  - 2.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน
  - 2.2 ตัวแปรตาม คือ คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย
ระหว่างเดือน กรกฎาคม 2561 ถึง เดือนพฤศจิกายน 2561

นิยามศัพท์

1. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน หมายถึง แบบแผนการจัดโครงสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ โดยอาศัยทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก แนวคิด 32 | ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (ก.ค. – ธ.ค.) 2562

การพัฒนาด้านจิตพิสัยของแกรีทวอล บลูมและมาเซีย มาเป็นหลักในการจัดองค์ประกอบ ซึ่งในรูปแบบประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน และการประเมินผล

2. คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ หมายถึง ลักษณะที่ดีของนักศึกษาด้านจิตสาธารณะ ประกอบด้วย จิตลักษณะและทักษะปฏิบัติการด้านจิตสาธารณะ ซึ่งวัดได้จากแบบประเมินคุณลักษณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.1 จิตลักษณะด้านจิตสาธารณะ หมายถึง สภาพทางจิตที่ตระหนักรู้ เห็นคุณค่า เต็มใจ สมควรใจ ในการมีส่วนร่วมในการรักษาสาธารณสมบัติโดยมุ่งประโยชน์เพื่อส่วนรวม

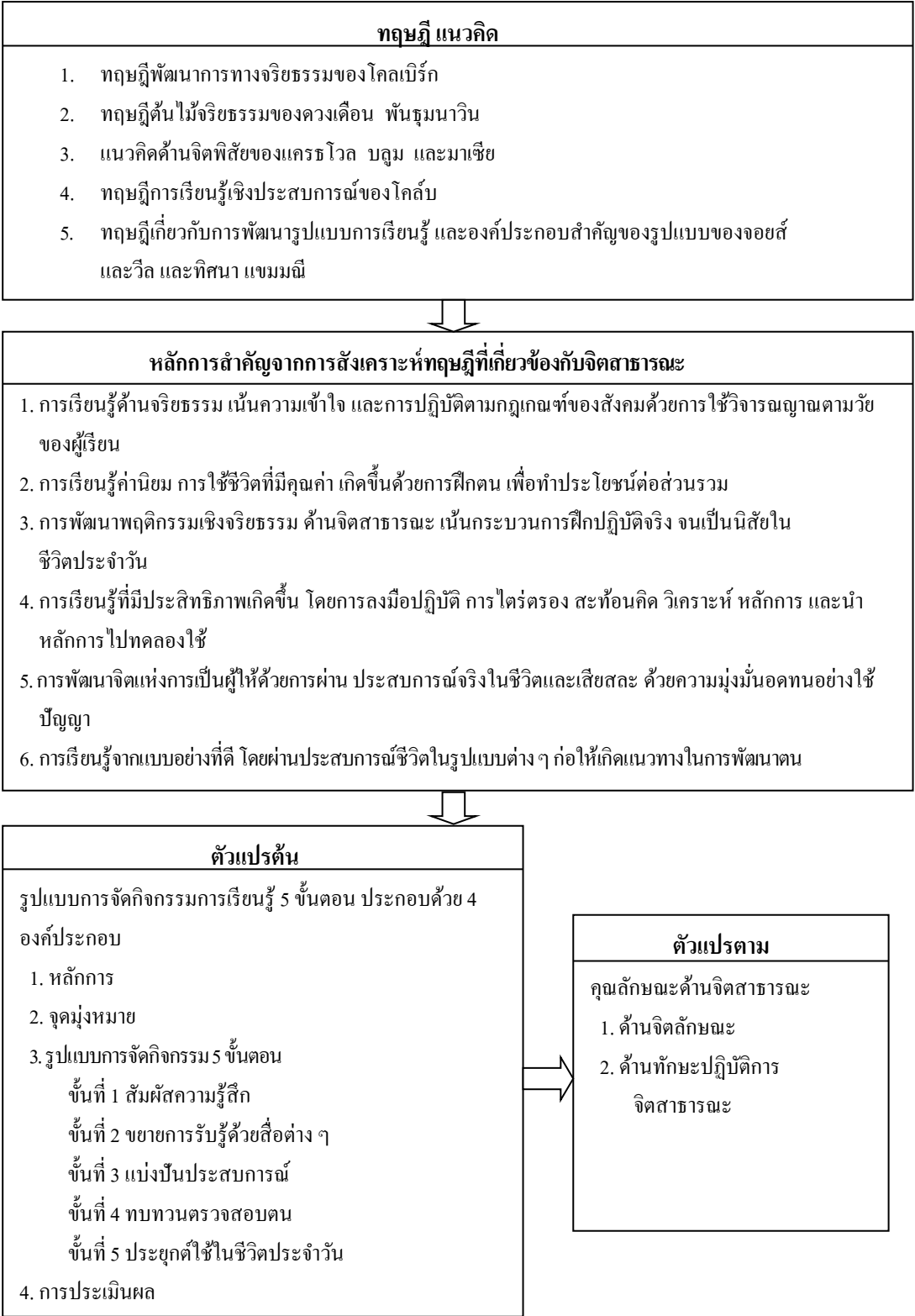
2.2 ทักษะปฏิบัติการด้านจิตสาธารณะ หมายถึง ความสามารถในการเข้าร่วมปฏิบัติการวางแผน การตรวจสอบความสามารถของตนเองกับงาน การดำเนินงานอย่างรอบคอบในการใช้และรักษาสาธารณสมบัติโดยมุ่งประโยชน์เพื่อส่วนรวม

3. ความคงทนของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ หมายถึง การคงไว้ซึ่งคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะที่เคยแสดงพฤติกรรมนั้นแล้ว ทั้งในด้านจิตลักษณะ และทักษะปฏิบัติการด้านจิตสาธารณะหลังจากที่ได้ทิ้งระยะเวลา 8 สัปดาห์ ซึ่งวัดได้จากแบบประเมินคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาวิทยาลัยการฝึกหัดครูที่ศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการเสริมสร้างจิตสาธารณะในภาคการศึกษาที่ 1/2561

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแบบแผนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านจิตสาธารณะ ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก (Kolhberg, 1976) แนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของแกรีทวอล บลูม และมาเซีย (Kathwohl, Bloom and Masia, 1964) ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของโคลบ์ (Kolb and Fry, 1975) การสอนคุณธรรมตามแนวพุทธนิจได้หวั่น และหลักธรรมทางพุทธศาสนา ได้แก่ สังคหวัตถุ 4 และพรหมวิหาร 4 แล้วสังเคราะห์นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน แบ่งเป็นขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ทฤษฎีค่านิยมจริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน แนวคิดด้านจิตพิสัยของแคธวอล บลูม และมาเซีย ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของโคลบ์ การสอนคุณธรรมตามแนวพุทธลือจี จากเอกสารตำราและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ

2. วิเคราะห์สาระสำคัญของแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแบบแผนการเรียนรู้ และองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบของจอยส์ และวิล และทิสนา แคมมณี นำมาสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบดังกล่าว ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของรูปแบบ และการประเมินผลของรูปแบบ

3. สร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (ฉบับร่าง)

4. ศึกษาแนวทางการสร้างคู่มือการใช้รูปแบบ และสร้างคู่มือการใช้รูปแบบประกอบด้วย คำชี้แจงการใช้รูปแบบ แผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ รวม 8 แผน

5. วิพากษ์รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (ฉบับร่าง) และคู่มือการใช้รูปแบบ ที่สร้างขึ้น โดยใช้การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถด้านจิตสาธารณะ การพัฒนาแบบแผน และอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จำนวน 10 คน เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 6 ระดับ ประกอบด้วยคำถามเชิงบวกและคำถามเชิงลบ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert's scale) โดยกำหนดสถานการณ์ให้นักศึกษาสะท้อนความรู้สึก ความคิดเห็นต่อสถานการณ์นั้น ๆ รวมทั้งการปฏิบัติตนในสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านจิตพิสัย และคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ตัวอย่างแบบวัดคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ

2. วิเคราะห์พฤติกรรมย่อยด้านจิตลักษณะและทักษะปฏิบัติการด้านจิตสาธารณะ เพื่อนำมากำหนดตัวบ่งชี้ ใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบประเมิน ประกอบด้วยคำถามด้านจิตลักษณะ 30 ข้อ และด้านทักษะปฏิบัติการ 30 ข้อ รวมทั้งฉบับ 60 ข้อ

3. นำแบบประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับตัวชี้วัด ได้ดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.67-1.00 หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ Concach's Alpha ได้ความเชื่อมั่น .83

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน

ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ไปทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest – posttest design) โดยดำเนินการ ดังนี้

1. นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำแบบประเมินคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะก่อนทดลองใช้กิจกรรม
2. ดำเนินการจัดกิจกรรมโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ใช้เวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งหมด 24 ชั่วโมง
3. นักศึกษาทำแบบประเมินคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ หลังทดลองใช้กิจกรรม
4. เว้นระยะห่าง 8 สัปดาห์ นำแบบประเมินคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะมาทดสอบซ้ำเพื่อวัดความคงทน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. เปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักศึกษาก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน โดยใช้สถิติทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระ
2. ศึกษาความคงทนของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักศึกษา โดยเว้นระยะห่าง 8 สัปดาห์จากการทำแบบประเมินหลังทดลองใช้กิจกรรม ใช้สถิติทดสอบค่าทีไม่เป็นอิสระ สำหรับข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักศึกษานั้นได้รูปแบบที่มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน และการประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

หลักการ

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักศึกษาพัฒนาขึ้นโดยเน้นหลักการพัฒนาลักษณะภายใน (จิตลักษณะ) และลักษณะภายนอก (ทักษะปฏิบัติการ) ให้พร้อมรับรู้ เรียนรู้ ตอบสนอง สร้างคุณค่า การจัดระบบและการสร้างลักษณะนิสัยในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ด้วยการเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้จากตัวแบบ กระบวนการปฏิบัติการแบ่งปันประสบการณ์ และการกระทำด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม

จุดมุ่งหมายของรูปแบบ

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้าง สนับสนุน และพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ

กระบวนการจัดกิจกรรมของรูปแบบ

กระบวนการจัดกิจกรรมของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนนี้ได้มาจากการบูรณาการแนวคิดการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรม การพัฒนาทางจิตพิสัย และแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ประกอบด้วยกระบวนการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 สัมผัสความรู้สึกรู้สึก ขั้นที่ 2 ขยายการรับรู้ด้วยสื่อต่าง ๆ ขั้นที่ 3 แบ่งปันประสบการณ์ ขั้นที่ 4 ทบทวนตรวจสอบตน และขั้นที่ 5 ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมทั้ง 5 ขั้นตอนเป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการปฏิบัติการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแบ่งปันประสบการณ์หลังจากการได้รับประสบการณ์ตรง การเปิดโอกาสให้ได้ทบทวนตรวจสอบ และประเมินพฤติกรรมของตนเอง เพื่อนำสู่การเป็นลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในด้านจิตสาธารณะ

การประเมินผลของรูปแบบ

การประเมินผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประเมินพฤติกรรมคุณลักษณะจิตสาธารณะ โดยแบ่งออกเป็นการประเมินจิตลักษณะด้านจิตสาธารณะ และการประเมินทักษะปฏิบัติการด้านจิตสาธารณะ

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน โดยรวม พบว่า หลังการใช้รูปแบบ นักศึกษามีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ ($M = 4.12$) สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ ($M = 3.61$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นด้านจิตสาธารณะและทักษะปฏิบัติด้านจิตสาธารณะ พบว่า หลังการใช้รูปแบบ นักศึกษามีจิตลักษณะและทักษะปฏิบัติด้านจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนเรียน โดยใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เช่นกัน

3. ผลการศึกษาความคงทนคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักศึกษา หลังการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างการวัดทันทีหลังการใช้รูปแบบฯ ($M = 4.19$) และการวัดซ้ำโดยเว้นระยะเวลาห่างกัน 8 สัปดาห์ ($M = 3.62$) พบว่า ไม่มีความคงทนของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักศึกษา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สามารถอภิปรายได้ตามประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้รูปแบบที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล และสามารถนำไปใช้พัฒนานักศึกษาให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของรูปแบบ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากรูปแบบ ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน โดยการสังเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตสาธารณะและประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของโคลบ บูรณาการร่วมกับการสอนคุณธรรมตามแนวพุทธจริยวัตรได้หวั่น นำมากำหนดเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ที่เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ซึ่งก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงแก่นักศึกษา นอกจากรูปแบบการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน จะได้พัฒนาขึ้นตามทฤษฎีหลักการต่าง ๆ แล้วยังได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยใช้การประชุมกลุ่มย่อย การตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ ไปใช้ จึงส่งผลให้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน สามารถพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษาได้บรรลุตามจุดหมายของรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิลยา ธรรมอภิบาล (2555) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา และศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร ผลการประเมินหลักสูตร พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสม สอดคล้องกัน และผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า หลักสูตรช่วยพัฒนาระดับจิตสาธารณะของนิสิต และสอดคล้องกับสมปอง ช่วยพรม (2559) ซึ่งได้พัฒนาแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบรับใช้สังคมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะและพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะในระดับดีเยี่ยม

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักศึกษาก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน พบว่า หลังการใช้รูปแบบ นักศึกษามีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้ผ่านการพัฒนามาอย่างเป็นขั้นตอนตามหลักการพัฒนารูปแบบ และผ่านการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ จึงส่งผลให้หลังจากการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน นักศึกษาจึงมีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเพิ่มมากขึ้น อีกประการหนึ่งในระหว่างดำเนินการทดลองโดยใช้รูปแบบ นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการปฏิบัติทั้ง 5 ขั้นตอน que เริ่มจาก 1) ขั้นสัมผัสความรู้สึที่ช่วยให้นักศึกษาได้รับรู้ถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น เช่น การเผชิญต่อความลำบากในการปฏิบัติงานโดยการทำตามแบบ นักศึกษาเกิดความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและตระหนักถึงคุณค่าของผู้ถูกเลียนแบบ 2) ขั้นขยายการรับรู้ด้วยสื่อต่าง ๆ เป็นขั้นที่นักศึกษาได้พิจารณาการกระทำหรือพฤติกรรมที่กำหนดสถานการณ์ให้โดยใช้เหตุและผล 3) ขั้นแบ่งปันประสบการณ์ นักศึกษาจะได้ลงมือปฏิบัติจริงในสภาพจริง เช่น การเรียนรู้การช่วยเหลือผู้ประสบความยากไร้ ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น นักศึกษาได้เกิดความตระหนักในคุณค่าของตนทำให้เกิดเจตคติที่ดี 4) ขั้นการทบทวนตรวจสอบ เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับผู้อื่นได้ร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ ช่วยให้นักศึกษาได้รับคุณค่าหรือค่านิยมนั้น 5) ขั้นประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นักศึกษาได้มีโอกาสตรวจสอบความรู้ แนวคิดพิจารณานำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนและสังคมส่วนรวม จากการที่นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน และได้ปฏิบัติทำซ้ำ ๆ ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Krathwohl, Broom and Masia (1964) ที่ได้กล่าวถึงระดับของพฤติกรรมด้านจิตพิสัยที่เริ่มจากการรับรู้ การตอบสนอง การสร้างคุณค่า การจัดระบบ และการสร้างลักษณะนิสัย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมตามลำดับขั้นดังกล่าว ส่งผลให้การพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักศึกษาเพิ่มขึ้น หลังการใช้รูปแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิเชียร อินทรสมพันธ์, กฤษดา ผ่องพิทยา และวิกรม สุขขรณ์ (2560) ที่พัฒนาแบบแผนการสอนตามแนวคิดจิตวิทยาร่วมสมัย เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่า จิตสาธารณะของนักศึกษาลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. จากผลการศึกษาความคงทนของคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเมื่อเวลาผ่านไป 8 สัปดาห์ ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยเมื่อวัดทันทีภายหลังเสร็จสิ้นการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ ดังนั้น คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักศึกษาไม่มีความคงทนหลังการใช้รูปแบบ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้ อาจเป็นสาเหตุเนื่องมาจากการขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติตนของนักศึกษา และในรายวิชาอื่น ๆ มิได้มีการส่งเสริมสนับสนุนมุ่งเน้นให้มีการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะ ประกอบกับระยะเวลาในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจิตสาธารณะเป็นระยะเวลาเพียง 12 สัปดาห์ซึ่งระยะเวลายังไม่อาจเพียงพอที่จะหล่อหลอมให้เกิดเป็นนิสัยหรือคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะได้ อีกประการหนึ่งตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Bandura, 1977) ที่เชื่อว่า คนเรียนรู้จากการสังเกต “ตัวแบบ” ซึ่งจะทำหน้าที่ส่งเสริมการเกิดพฤติกรรมหรือยับยั้งพฤติกรรมและช่วยให้เกิดการคงอยู่ซึ่งพฤติกรรมนั้น แต่เนื่องจากระยะเวลา 8 สัปดาห์ หลังการเรียนรู้ นักศึกษาห่างจากตัวแบบที่ดี ขาดการติดตาม ขาดการใส่ใจในการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะ และขาดกระบวนการจูงใจในการปฏิบัติตนด้านจิตสาธารณะ จึงส่งผลให้คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะลดลง ประกอบกับวัยของนักศึกษาอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งมีค่านิยมทำตามเพื่อน กลัวถูกล้อเลียนถ้าทำแปลกแยกจากกลุ่มทำให้นักศึกษาไม่กล้าที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่าง ๆ ด้วยเกรงว่าจะไม่เหมือนเพื่อน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการประเมินตนเองของนักศึกษา จากเหตุผลข้างต้น จึงส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะหลังจากเวลาผ่านไป 8 สัปดาห์ลดน้อยลงกว่าการวัดทันที ภายหลังการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เน้นการลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วม การอภิปราย การสะท้อนความคิด แบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้นควรมีความยืดหยุ่นเรื่องเวลา อาจจัดให้ผู้เรียนทั้งในและนอกเวลาเรียน

1.2 ในระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนควรให้โอกาสแก่ผู้เรียน และเปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็น ความรู้สึกลงในการสะท้อนคิดของผู้เรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตร

1.3 ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้กล้าคิด กล้าแสดงออก

1.4 ผู้สอนหรือวิทยากร ควรเป็นผู้มีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ หรือมีประสบการณ์ด้านจิตสาธารณะเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ไปวิจัยทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต กับนักศึกษาคณะต่าง ๆ

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเสริมจิตสาธารณะของนักศึกษา

2.4 ควรมีการศึกษากลยุทธ์ในการสร้างเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในหลักสูตรอื่น ๆ

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). โรงเรียนสร้างคนมีจิตสาธารณะ. *วารสารการศึกษา* 2000, 65(3), 17.
- เดิมแท้ ชาวหินฟ้า, รัศมี กฤษณมัย และสุวิดา แสงสีหนาท. (2550). รายงานการศึกษา แนวทางการปลูกจิตสำนึก
คุณธรรมผ่านระบบการศึกษา: กรณีศึกษามูลนิธิพุทธลีลาใจดีได้วัน. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิก จำกัด.
- ปิ่นพร ศรีปลั่ง. (2559). การพัฒนานักกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะ สำหรับนักศึกษาครุศาสตร มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- พรทิพย์ มนต์วิวงศ์. (2554). การพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการให้การปรึกษากลุ่ม
แบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2558). *โลกขึ้นสหัสวรรษใหม่คนต้องเปลี่ยนแนวคิดใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหธรรมมิก จำกัด.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร. (2543). *สำนึกไทยที่พึงปรารถนา*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิบูรณะชนบท
แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วสิษฐ เดชกุญชร. (2560). *จิตอาสา: โครงการพระราชทานในรัชกาลที่ 10*. สืบค้นจาก www.matichon.co.th.
- วิเชียร อิศรมพันธ์ กฤษดา ผ่องพิทยา และวิกรม สุขธรรณี. (2560). การพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดจิตวิทยาร่วมสมัย.
วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ., 10(2), 109-120.
- วัลลภา ธรรมอภิบาล. (2555). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี*
มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- สมปอง ช่วยพรม. (2559). *การพัฒนาแบบแผนกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักการเรียนรู้แบบปรับใช้สังคม*
สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยนเรศวร,
พิษณุโลก.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Joyce, B. and Weil, M. (2004). *Model of teaching* (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Kohlberg, L. (1976). *Moral stages and moralization moral development and behavior: Theory, research and
social Issues*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Kolb, D.A. and Fry, R. (1975). Toward and applied theory of experiential learning. In C. Cooper (ed.).
Theories of Group Process. London: John Wiley.
- Krathwohl, D. R., Bloom, B. S., and Masia, B. B. (1964). *Taxonomy of educational objectives Handbook II The
affective domain*. New York: McKay.
- Kriengsak Chareonwongsak. (2018). *เลิกพริกขี้หนู* สืบค้นจาก [http://www. Kriengsak.com](http://www.Kriengsak.com).